

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

3. FEBRUARJA

STEV. 5

Samopomoč v sadjarstvu

Vse polno bo dela v gospodarstvu, ko se jame zima poslavljati in oglašati pomlad. Kako bomo zmagovali vsa raznovrstna opravila, je marsikje zavisno od tega, v koliko moremo pritegniti k raznim delom tujo pomoč, ki jo je pa seveda treba plačati. Najbolje izbaja tisti, ki more opraviti vse sam s pomočjo svoje družine, naslabejše pa tisti, ki mora za delo najemati. Samopomoč je torej tudi pri kmetovanju važen činitelj, ako hočemo kolikor toliko srečno prebresti sedanjo stisko in pomanjkanje plačanih sredstev.

Nikjer pa samopomoč ni tako na mestu kakor vprav v sadjarstvu. Ne sicer zaradi tega, kakor da bi bila opravila v tej panogi tako preprosta in v primeri z drugimi panogami tako malenkostna, ampak zaradi tega, ker se mora večina teh poslov opraviti v tistem letnem času, ko delo na polju počiva, torej pozimi in v rani pomladi in pa tudi zato, ker za opravila v sadovnjaku, ki zahtevajo veliko natančnost in vestnost, nimamo povsod in vedno na izbiro sposobnih in zanesljivih ljudi. Količkaj zaveden in napreden sadjar ne bo izlepa prepustil snazjenja sadnega drevja, zlasti redčenja vrhov, škropljenja, precepljanja itd. tujim rokam, če je sam količkaj izveden v sadjarskih opravilih.

Lotimo se torej sami in s pomočjo domačih pomagačev pred vsem snazjenja sadnega drevja, redčenja vrhov in precepljanja, pa tudi vseh drugih postranskih opravil, ki spadajo v ta letni čas. Ta dela so temelj vsemu nadaljnemu obdelovanju sadnega drevja. Brez tega je tudi vse drugo, kar še sledi, brez pravega haska. Če hočemo zlasti tako potrebno zatiranje škodljivcev izvesti do konca in s popolnim uspehom, je treba drevje za to naprej pripraviti na ta način, da vsako količkaj vredno drevo (razen starih, moččnih tepk in moštnic), premotrimo od vrha do tal in točno doženemo, kaj je na njem popraviti. Največ se bomo zamu-

dili z vrhom, ako je pregost in nemara že več let ni bil izredčen. Imejmo pri tem kočljivem in večkrat prav težavnem delu vedno pred očmi, da zori popolnoma razvito, lepo barvano in okusno sadje samo na tistih vejah, ki jih zadenejo sončni žarki. Pri vrhovih, ki silijo preveč v višavo, krajšamo navpično rastoče veje in jih silimo, da se razraščajo bolj v širino. Sploh vravnavaemo vrh drevesa tako, da bomo pri škropljenju in jeseni pri spravljanju sadja lahko prišli do vsake veje. S tem si zelo olajšamo in tudi pocenimo zlasti škropljenje, ker ga laže, hitreje in bolje opravimo ter porabimo manj škropiva. Nazadnje se lotimo še debelejših vej in debela, ter jih rešimo mahu, lišajev in stare, razpokane skorje. Šele tako od vseh strani iztrebljeni vrhovi, ter od vrha do tal prečiščeno drevje je sposobno za uspešno obdelavo s škropivom.

Poiščimo v shrambi za orodje vrtno žagico, razprimo ji zobe ter jo ostro nabrusimo. S stisnjenimi in topimi zobmi se sveže veje težko žagajo. Pripravimo si oster nož, vrtno škarje, strguljo in če mogoče, tudi jekleno ščet (krtačo). To orodje zložimo v primerno posodo (pletenco ali zabojček) z locnjem, da imamo vedno vse skupaj, in da lahko prestavljamo na drevesu od veje do veje in v sadovnjaku od drevesa do drevesa. Potrebna je tudi lahka, pa zanesljiva lestva. Vse te predmete si pripravimo doma brez posebnih stroškov. Marsikako že morebiti zavrženo in obrabljeno orodje se da še popraviti, da ni treba kupiti novega. Če nimamo vrtno žagice, si pomagamo z majhno mizarsko žago. Strguljo si naredimo lahko iz kakega železa, ki ga primerno vkrivimo ali spillimo, ter morebiti tudi nasadimo.

Sedaj pa še precepljanje! Koliko je še sadnega drevja, ki je zdravo, rasto, še ne prestaro, ki pa ne ustreza ne glede rodovitnosti, ne glede kakovosti sadu. Vse tako drevje je mrtev kapital, ki samo

obremenjuje naše gospodarstvo. Še manj! Tako drevje je zajedalec, ki brez haska zavzema morebiti odlično mesto, in brez haska leto za letom, morebiti že desetletja izrablja snovi iz zemlje, ne da bi donašalo kakršnokoli korist razen sence, ki je pa tudi škodljiva pod njim rastočim rastlinam. Samo zaradi drv in morebiti malenkosti lesa pa sadnega drevja ne bomo gojili. Spremimo torej ta mrtev kapital v živ vir dohodkov, tega zajedavca v koristnega pomagača v boju za obstanek!

Najprej orodje! Žagico že imamo. Še škarje, močan nož, obrezač in cepilni nož. Potem pa cepilno smolo in vezivo — rafijevo ličeje ali debel, močan bombaž.

Za precepljanje treba drevje najprej pripraviti — veje skrajšati. V to svrhu gremo po sadovnjaku z lestvo in žago in obdelavamo drevje, ki smo ga že prej obsodili za to operacijo. Mlado drevje pomladimo brez žage, s samimi škarjami. Zelo lahko in hitro se dela, ako si napravimo premakljiv oder, ki ga z lahkoto prenašamo na vse strani pod drevesom ali od drevesa do drevesa. Dve lahki, štirinožni, prilično visoki kozi ter meter dolga in 30—40 cm široka deska, pa je oder gotov. Na takem odru stojé delamo prav lahko, ker imamo obe roki prosti. Za višje drevje treba pa že lestve samo-

stojnice. Ali pa priredimo navadno, par metrov visoko lestev tako, da se da zanesljivo podpreti z dvema drogovoma. Vse to se lahko naredi doma.

Kupljena cepilna smola je draga, doma narejena pa prav poceni. Naberite čiste, smrekove smole, raztopi jo v železnem loncu na žerjavici! Med smolo vrzi košček čebelnega voska, ali nekoliko neslanega govejega loja! Ko je vse raztopljeno, nesi lonec na plano (na dvorišče) in vlivaj v raztopljeno smolo čist (ne gorilni!) vinski cvet (špirit) in sicer na vsak kilogram smole približno osminsko litra. Ako se pokaže pri uporabi, da je smola pretrda, jo še enkrat stalimo in prilijemo še nekoliko špirta. Če je pa premehka, dodamo še nekoliko smole. Preden prilivamo vinski cvet v raztaljeno smolo, ga nekoliko v vroči vodi pogrejmo. Vlivajmo prav pomalem in neprestano mešajmo!

Za orodje, smolo in vezivo si naredimo pripravno posodo z locnjem, kakor je bilo že pri snaženju sadnega drevja priporočeno. To je zelo potrebno, da imamo pri delu na drevesu vedno vse pri rokah.

Najugodnejši čas za rezanje cepičev je ta in prihodnji mesec, dokler zmrzuje. Za česnjeve cepiče se pa kar mudi, da jih narežemo. H.

Kako preprečimo kvarne posledice neugodne zime na ozimih

Verjetno je, da letošnja zima ne bo ravno najboljša za ozimne. Snega smo imeli do sedaj prav malo; nato je še nekoliko deževalo, tako da se je ponekod že napravila ledena skorjica na snegu. Dobro je, da smo že sedaj točno poučeni o tem, kakšne posledice ima takšna zima za ozimino in kako jih lahko vsaj deloma preprečimo. Da nam bo vse popolnoma jasno, moramo poznati najprvo nekaj splošnih stvari.

Vsled hudega mraza in neprimerne zime žita močno trpijo, dasiravno prenesejo drugače precej nizko toplino. Posebno škoduje hud mraz rastlinam pozimi ali pa kot zgodnji mraz v jeseni, ravno tako pa tudi v zgodnji spomladi. Če je zima mrzla in brez snega, ozimne prav lahko pozebejo. Zlasti pa še tedaj, če vlečejo mrzli in suhi vetrovi, ki zemljo moč-

no izsušijo, tako da trpijo rastline radi mraza in suše. Ako pa je zemlja pokrita s snežno odejo, tedaj mraz žitom ne škoduje in zato tudi ne pozebejo; sneg je namreč slab prevodnik toplote in varuje rastline pred močnim mrazom. Žitom, ki so bila zadosti zgodaj posejana, škoduje zimski mraz mnogo manj, kot pa pozno posejanim. Pozno posejana žita se do zime le bolj slabo razvijejo in zato tudi mnogo raje pozebejo.

V zimskem času je sneg ozimnam neobhodno potreben, posebno v zelo mrzlih dneh, ker nudi rastlinam zavetje pred mrazom; prav lahko pa postane sneg za rastline tudi škodljiv. Zlasti tedaj, če ga je padlo veliko in dolgo časa teži, ta zapira zraku dostop do rastlin. To velja še posebej za zgodaj posejane bujne setve,

ki se pod debelim snegom prav lahko zadržijo.

Če se napravi vrh snega ledena skorja, sren, se rastline še preje zadržijo; ledena skorja namreč prepreči dostop zraka do rastlin, katerega nujno potrebujejo za dihanje. Prav isti slučaj nastopi, ako pade sneg na premočeno zemljo in se nato napravi pod njim led, kateri neprodušno pokriva zemljo, da zrak sploh ne more do nje; vsled tega ozimine močno pognijejo. Rastline neprenehoma dihajo; pri tem izločujejo vodo in ogljikov dioksid, sprejemajo pa zračni kisik. Ako pa je dostop zraka nemogoč, potem rastline ne morejo več dihati in se zadržijo. Znano je, da se zlasti rž, ki prenese drugače najhujšo zimo, zelo rada zadržijo pod debelim snegom na čigar površini se je napravila ledena skorja.

Ako ledena skorja predolgo časa leži, je vsekakor potrebno, da na kak način zmanjšamo škodo, ki v tem slučaju prav gotovo nastane. — Najbolje je, da zbijemo ledeno skorjo, da ima zrak zopet dostop k rastlinam; to dosežemo na ta način, da gazimo z živino po snegu, ali pa da razbijemo ledeno plast s pomočjo težje in ostre brane, lahko pa tudi z valjarjem ter na ta način skrbimo za prezračenje. Zelo dobro je tudi, da potresamo na sneg pepel ali pa saje. Navedeni načini so se dosedaj še vedno dobro obnesli; drugih sredstev pa za enkrat še nimamo na razpolago. Delo samo je treba opraviti kolikor mogoče točno, tako, da dobijo rastline zopet zadosti zraka. V zimskem času, ko nimamo ravno preveč drugega dela, pač ne bo težko žrtvovati nekaj časa za tako prepotrebno delo; če se ga pravočasno lotimo, nam ne bo žal in preprečili bomo s tem znatno škodo.

Prav tako škoduje žitom tudi golomrazica. Ta nastopi šele bolj proti koncu zime, in sicer koncem februarja ali pa v začetku marca. V tem času ima solnce že več moči, medtem ko so noči še vedno hladne. Vlažna zemlja ponoči močno zmrzne, podnevi pa se ob solncu zopet otaja. Če se to pogosto ponavlja, tedaj se zgornja zemeljska plast razširi in privzdigne, pri tem pa potrga rastlinske korenine. Ko se zemlja zopet odtaja, ne more več v prejšnjo lego in tako nastane med zgornjo zmrzlo in spodnjo plastjo prazen prostor, vsled česar se žitne korenine izrujejo, deloma pa pretrgajo, ta-

ko da obvisijo bolj ali manj v zraku, obenem pa izgubljajo tudi zvezo z vlažno zemljo. Take rastline bodo potrebovale v slučaju toplenga in suhega vremena dolgo časa, preden si opomorejo, mnogo pa se jih posuši.

Ozimine, ki jih je privzdignil zimski mráz in jim potrgal korenine, moramo povaljati, da se jim korenine zopet prirastejo k zemlji. Tega dela pa ne smemo odlašati niti enega dneva; kakor hitro se spomladi zemlja vsaj toliko osuši, da moremo nanjo z vprežno živino, jo je treba takoj povaljati. Z valjanjem pritisnemo nežne korenine ob zemljo, obenem pa razdrobimo tudi kepe. Rastline se morajo namreč spomladi hitro razvijati, da lažje ubežijo raznim škodljivcem, boleznim in pa tudi suši. Na vse to moramo že sedaj točno računati, da bomo pravočasno pripravljani. Omeniti je treba tudi to, da ozimina, katera je bila v jeseni dovolj zgodaj posejana in se je vsled tega tudi močno vkoreninila, mnogo lažje prenese golomrazico, kot pa pozno posejana.

Ko spomladi sneg skopni, opazimo večkrat na ozimini zlasti pa na rži, prostrane lise, kakor da bi bilo žito prežeto z neko pajčevino sive ali pa sivordeče barve. To je tako zvana snežena plesen, ki je našim kmetovalcem dobro poznana. Snežena plesen je proti solncu zelo občutljiva; ko posije solnce, izgine navadno že v nekaj dneh.

Pod snegom se glivica razširi najraje po rži, včasih tudi po pšenici, razje tkivo rastlin in tako je setev dostikrat uničena. Ponekod uniči ta bolezen le posamezne dele, drugod pa napravi tako škodo, da moramo cele njive preorati.

Mnogi mislijo, da je opisana poškodba na ozimnem žitu posledica neugodne zime in da žito radi tega pognije; to mnenje pa je popolnoma napačno. Imenovano bolezen povzroča neka posebna glivica, ki se imenuje s tujim imenom fusarium nivale. Glivica se razširi zlasti močno tedaj, ako sneg dolgo časa leži in nastanejo med snežno odejo in zemljo prazni prostori, v katerih zastajata vlaga in vlažen zrak. Mokra zima in dolgo trajajoča snežna odeja vplivata na sneženo plesen v toliko, v kolikor pospešujeta razvoj opisane glivice, pravi vzrok pa je glivica sama.

Snežena plesen je škodljiva tudi zato, ker slabi preostale rastline, ki so vsled

tega mnogo manj odporne proti drugim boleznim, zlasti proti rji. Škoda, ki jo povzroča snežena plesen, je prav mnogo-
vrstna in dostikrat kmetovalci niti malo ne mislijo, kako z nevarno boleznijo imajo opraviti, ampak pripisujejo vso škodo slabemu vremenu.

Uspešno sredstvo zoper sneženo plesen je namakanje semena v uspulunovi raztopini. Mnoga izkustva potrjujejo, da je uspuluno zelo uspešno sredstvo proti sneženi plesni, učinkovito sredstvo je tudi germisan.

Njive za ozimino morajo biti vedno

Zimski čas in delo na kmetih

Zimski čas preprečuje vsa dela na polju in večinoma tudi v gozdu; kljub temu pa bo vsak razumen gospodar zimске dneve zelo koristno izrabil. Čež dau se najde dosti dela v hiši in pri živini, večerne ure in pa praznike ter nedelje bomo izkoristili za čitanje. Tudi v zimskem času ne drži naš kmet križem svojih rok, kakor to mnogi mislijo, ampak ga čaka vedno zadosti dela.

Predvsem moramo poskrbeti za red in snago v hiši in okrog nje kakor tudi za red v ostalih gospodarskih poslopih. V letnem času, ko imamo mnogo drugih važnejših opravil, ne moremo tega storiti v taki meri, kot pa v zimskem času.

Hleve moramo stalno snažiti in živino pravočasno hraniti. Skrbeti moramo, da so hlevi zlasti v zimskem času v kar najboljšem stanju, čisti, dobro nasilani in brez prepaha, da ostane živina zdrava. Gnoj moramo večkrat odstraniti iz hleva na gnojišče. Če se ga nabere veliko in nimamo na gnojišču več zadosti prostora, ga vozimo na njivo in tam zložimo na večje kupe.

Pa tudi na prostem napravimo lahko še marsikatero drugo koristno delo. Sadno drevje in drevesnice moramo obvarovati pred zajci. — Zato ogradimo vedno zadosti zgodaj sadno drevje z žičnimi koški, ali pa ga ovijmo s slamo. — Drevesnice pa najbolje zavarujemo z žično mrežo in skrbno pazimo, da tudi takrat, ko zapade zelo visok sneg, ne zaide v njo zajec čez ograjo.

Nadalje napravljamo v zimskem času prav lahko kompost, ako ni seveda preveč snega in močno zmrzujeno. Najprvo izberemo primeren kraj, kamor navozimo

tako preorane, da v njih ne zastaja voda, kajti ta povzroča često gnitje in plesnobo; oranje na ozke kraje moramo vsled tega opustiti.

Pogosto se dogaja, da so spomladi jesenske setve oslabele in porumenele in sicer zato, ker je zemlja revna, nadalje ker so dolgo ležale pod vlažnim snegom, ali pa ker so trpele vsled golomrazice. Da se take setve čimpreje popravijo, moramo izvršiti na njivah vsa že omenjena potrebna dela; še prav posebno to pri nas, kjer se pridelovanje žita že itak slabo izplača. C.

cestno blato ter blato iz raznih luž in jar-
kov. Kompostni kup napravimo do višine poldruga metra in nato pomešamo blato z apnom in z različnimi odpadki; takih odpadkov imamo v vsakem gospodarstvu vedno dovolj in jih zato lahko prav s pridom izkoristimo.

Stare kompostne kupe pa moramo dobro premetati, premešati in politi z gnoj-
nico. Tako bomo dobili prvovrstni kompost, ki nam bo služil zelo dobro za gnojenje travnikov.

Veliko pažnjo moramo posvetiti orodju in različnim kmetijskim strojem. Največjo škodo pri uporabi kmetijskih strojev povzroča našemu kmetijstvu njih zanemarjenost. — Na kmetijah opazimo dostikrat kako površno se ravna z orodjem in različnimi stroji. Ko preneha poljsko delo, jih shranijo mnogi na neprimeren kraj, kjer jih pere dež, stroji pa vsled tega rjavijo; dotični pa, ki jih spravijo vsaj pod streho, jih po uporabi dostikrat sploh ne čistijo. — Plug se drži navadno še vse polno zemlje, brane so skrhane in imajo polomljene zobe, trijer je poln plev, prahu itd. Zavedati se moramo, da predstavljajo stroji za kmetovalca dandanes velik kapital, katerega le težko nadomestimo, ako se nam enkrat pokvarijo in niso več uporabni.

Ko je pozno v jeseni prenehalo poljsko delo, so stroje kar za silo spravili; zato pa jih vsaj sedaj v zimskem času dobro spravimo. Če so pokvarjeni, jih moramo popraviti; čim delj časa odlašamo s popravljanjem, tem slabše je to za stroje.

Najprvo pregledamo vse orodje, kot vile, grablje, motike in slično ter jih oči-

stimo blata in druge nesnage popravimo, če je kje kaj potrebno, namažemo železne dele z mastjo ali pa oljem, da se jih ne prime rja in jih nato spravimo v shrambo, ki pa mora biti suha.

Ko smo z orodjem gotovi, pregledamo pluge, brane, kultivatorje, okopalnike, sejalne stroje in vse ostalo orodje. Vse imenovano orodje in stroje očistimo temeljito blata in nesnaga in nato pregledamo, če vsi deli dobro delujejo. Ako opazimo, da je kje kaka pomanjkljivost, jo moramo takoj odstraniti. Če je kak del stroja pokvarjen ali zlomljen, ga moramo nadomestiti z novim. To moramo storiti takoj, kajti spomladi imamo itak dosti drugega dela in takrat za razna popravila nimamo časa. Delo s pokvarjenimi stroji pa je nemogoče.

Sedaj pride na vrsto mazanje strojev. Ko so stroji in orodje v redu, tedaj namažemo vse železne dele z oljem ali mastjo, da tekom zime ne zarjavijo. Dobro je tudi, da namažemo tudi vse lesene dele z mešanico olja in petroleja, da se preveč ne osuše in da ne razpokajo. Še boljše je, pobarvati jih s primerno barvo, kajti s tem jih ohranimo še delj časa v dobrem stanju.

Mazanje strojev je sploh zelo važna stvar. Če stroje stalno mažemo, se vsled tega zelo dolgo časa ohranijo. Dobro namazani stroji gladko tečejo in namazano orodje zahteva polovico manj moči, se ne pokvari tako hitro in tudi ne zarjavi. Le prerado se zgodi, da plug slabo orje, živina se pa po nepotrebnem muči z njim;

ako pa ga preje dobro namažemo, gre delo gladko izpod rok.

Ako je stroj močno zarjavel, tedaj samo mazanje ne pomaga posebno veliko. Rjo moramo najprvo razstopiti in odstraniti s petrolejem, šele potem namažemo dotične dele. Čiščenje strojev in orodja je jako važno. Pesek in prah obrabijo kmetijske stroje mnogo bolj kakor še tako stalno delo.

Ko so stroji v redu in preizkušeni, če brezhibno delujejo, tedaj jih spravimo v prostor, v katerem naj počakajo pomladi. Ta prostor mora biti suh in brez prahu; če se pa v njem praši, tedaj moramo stroje pokriti s kakimi vrečami, da ne pada prah na nje.

Še veliko bolj pa moramo paziti na trijerje in mlatilnice, kajti ti stroji so še veliko dražji. Po temeljitem snaženju jih dobro namažemo in ležaje naoljimo, da so ob času uporabe takoj lahko v teku. Tudi te stroje spravimo v tak kraj, kjer so varno in dobro shranjeni ter nam ne delajo napotja.

Če bomo s stroji tako postopali, se bodo dolgo časa ohranili in delo nam bo šlo gladko izpod rok; s tem pa si bomo prihranili marsikatero neprijetnost. Nasprotno pa se vsaka malenkost bridko maščuje.

Vsa navedena dela z lahkoto opravimo v dolgem zimskem času; poleg tega pa lahko tudi napravimo točen načrt; kako bomo preko leta gospodarili. Izkoristimo torej dobro zimski čas, ker s tem nam bo tudi vse poznejše delo znatno olajšano. Č.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Jetrni emoki za juho. Petnajst dkg telečjih jeter izstržem in sesokljam. Sesekljana jetra vržem na razbeljeno mast, v kateri sem zarumenila malo čebule. Ko se jetra malo oprazijo, jih potegnem na stran, da se nekoliko shlade. V ohlajena jetra vbijem eno celo jajce, pridenem prav malo strtega česna, malo majarona in dobro pest drobtin v mleku namočenih. Da se mi testo boljše sprime, primešam tudi žličico moke. Potem oblikujem okrogle, za oreh debele emoke in jih kuham v vroči juhi deset minut.

Posiljeno rdeče zelje. Liste rdečega zelja zrežem na rezance. Potem jih polijem s kisom, osolim in posujem s kimljem. Skledico, v katero sem dala zelje, pokrijem in pustim pol ure stati na toplem prostoru. V kozici razgrejem masti in zarumenim malo čebule. V to zmes stresem zelje ter ga pražim poldrugo uro. Če se tekočina med praženjem posuši, prilivam po malem juhe. Če je zelje premalo kisló, pridenem kisa, ako preveč, pa malo sladkorja. Zelje dam s krompirjevim pirejem k mesu ali k pečenki. — Ravnotako napravljeno zelje zboljšam s kislimi jabolki. V ta namen zrežem kislá jabolka na rezine in rezine zložim

po zelju. To zelje prazim pokrito. Jabolčne rezine nazadnje vmešam med zelje.

Sesekljeni zrezki iz svinjskega mesa. Kos bolj mastnega svinjskega mesa sesekljam prav drobno. Meso osolim. Pridenem ščep popra in malo strtega česna. Iz sesekljanja napravim odkrogle zrezke, jih prav malo posujem z moko in spečem na obeh straneh v masti. Zrezkom pridenem gorčico, posiljeno ali kislo zelje, kislo repo, pražen riž ali krompirjevo solato.

Krompirjeva solata. Vroč kuhan krompir olupim in zrežem na rezine. Potem ga osolim in takoj vlijem po potrebi olja nanj. Z oljem zabeljen krompir pustim toliko časa stati, da ga dam na mizo. Tedaj šele krompir okisam, popopram in mu pridenem sesekljane čebule. Čebulo denem posebej, da jo vzame, komur prija.

Pustni krofi. Prvi pogoj za lepe in dobre krofe je gorkota. Zato mora biti vse segreto: moka, skleda, prtiči in deske. Ako se krofi prehlade, so luknjasti in nizki. Ako hočem napraviti krofe iz pol kg moke, potrebujem sledeče snovi: Vzhajan kvas iz treh dkg droži, šest rumenjakov, osem do deset dkg surovega masla, pet dkg sladkorja, par žlic ruma, primerno soli in toliko mlačnega mleka, da bo testo rahlo in mehko. Vse te pridanke dobro premešam in zlijem v skledo, v kateri sem pripravila moko. Z moko vse dobro zmešam in prav temeljito stepem. Testo postavim na toplo, da vzi-de. Izhajano testo stresem na 7 moko potreseno desko ali na prtič. Testo kar z rokami za mezinec na debelo razvlečem. Potem zrežem z obodcem polovico testa. Na drugo polovico testa pokladam maj-

lne kupčke mezge v primerni razdalji. Odrezane kroge pokladam na kupčke tako, da so ti v sredi testa. Kraje pritisnem s prsti, da se oboje testo sprime. Pokrovčke testa pokladam tako, da je spodnja stran na vrhu. Nato zrežem krofe z manjšim obodcem. Pokladam jih na s prtiči pokrite deske in postavim na gorko, da krofi vzi-dejo. V široki ponvi razgrejem polovico masla in masti. Razgrete masti naj bo za dva prsta visoko. Vzhajane krofe devem v razbeljeno maščobo tako, da je zgornja stran krofa položena na mast. Krofi morajo imeti dovolj prostora, da narastejo. Ponev pokrijem toliko časa, da so hlebčki na spodnji strani zarumeneli. Potem jih obrnem in še na drugi strani ocvrem. Ocvrte krofe pokladam na s papirjem pokrito rešeto, da se odteko. Še gorke potresem s sladkorjem.

Še nekaj toplega za zimo

V hudi zimi nam pride včasih tudi toplo oblačilo za kolena zelo prav. Take kolenogrelce si iz malo volne kaj lahko sami napletemo. Potrebujemo 15 dkg naravne domače volne in dve pletilki št. 3.

Nasnujemo 24 petelj ter pletemo samo enkrat sem in tja, t. j. dve vrsti desno. V tretji vrsti pa pletemo polovico petelj (12), nato pa med 12. in 15. petljo nasnujemo še eno novo petljo, potem pa skočimo vrsto kakor ponavadi. V 4. vrsti pa dodamo na vsaki strani nove srednje petlje po eno novo petljo. Od tu dalje dodajamo po dve petlji v vsaki drugi vrsti in to ponavljamo toliko časa, da imamo na igli 56 petelj. Če smo prav delali, se nam pletenje širi samo na sredi, končnih 12 petelj na obeh koncih pa ostane neizpremenjenih. Ko smo tako daleč, pletemo trideset vrst, ne da bi dodajali, nato pa začnemo s snemanjem, ki naj se vrsti tako kakor prej dodajanje, da imamo nazadnje na igli zopet samo 24 petelj. Te ostale petlje zadelamo. preganemo gotovo pletenje čez polovico (dobimo obliko kolena) ter s prvotno nasnutimi petljami sešijemo skupaj.

Pri zgornji in spodnji odprtini nabere-mo nastalih 52 petelj ter pletemo na okrog dve desno, dve levo, deset centimetrov visoko. Končno vse petlje prav narahlo zadelamo in kolenogrelce je gotovo. Ko smo gotovi z obema, jih z vlažno cunjjo še narahlo polikamo. S. H.

g Koliko lesa smo izvozili v zadnjih petih letih? Vrednost lesa, ki smo ga izvozili od leta 1932 pa do leta 1936 je znašala: Leta 1932, 501 milijon 600.000 Din; leta 1933, 650 milijonov 900.000 Din; leta 1934, 807 milijonov 600.000 Din, leta 1935, 784 milijonov 500.000 Din; leta 1936, 547 milijonov 600.000 Din. Največ lesa smo izvozili v letu 1934, nato pa je začel izvoz vsled sankcij znatno padati. Zelo veliko smo izvozili raznih lesnih izdelkov, v lanskem letu pa znatno narastel tudi izvoz hrastovih pragov. Izvoz drv je zelo slab, vsled česar je najbolj prizadeta Slovenija. Največ lesa smo izvozili v preteklem letu v Nemčijo in Anglijo.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ta teden je bil promet na ljubljanski denarni borzi precej živahen in je znašal 5 milijonov 110.000 Din, v primeri 5015, 6394, 4294 in 3134 milijonov Din v prejšnjih tednih. — Za bankovce raznih tujih držav so plačevale banke v dinarjih sledeče zneske: 1 francoski frank 2.15 Din, 1 švicarski frank 10.90 Din, 1 italijanska lira 2.10 Din, 1 češka krona 1.50 Din, 1 avstrijski šiling 8.40 Din, 1 ameriški dolar 47.70 Din, 1 kanadski dolar 47.25 dinarjev, 1 funt šterling 235 Din.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju dne 25. januarja. Cene živine na tem sejmu so bile sledeče: voli I. vrste 5.50, voli II. vrste 5, voli III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 5.50, telice II. vrste 5, telice III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 4.50, krave II. vrste 4, krave III. vrste 3.75 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 8, teleta II. vrste 7.50 Din za 1 kg žive teže; prašiči špeharji 9, prašiči pršutarji 8.50 Din za 1 kg žive teže. — Od zadnjega sejma so se cene živine zopet nekoliko dvignile; cena volov I. in II. vrste je narasla 25 par pri kilogramu; v istem razmerju je poskočila tudi cena telic I. in II. vrste, do čim so ostale cene telet in krav neizpremenjene.

CENE

g Žitni trg. Cene pšenice in moke so v preteklem tednu nekoliko popustile; čvrste pa so cene koruze, ker jo precej izvažajo. — Tendenco za pšenico pa je slabša. Privilegirana izvozna družba pa tudi zasebna trgovina sta znižali nakupne cene pšenice. Banaško in bačko pšenico prodajajo po 160 Din. Prav tako so padle tudi cene moke od 265 na 255 Din. Cene ječmena so bile 130—135 Din, rži 130—135 Din. Otrobi so beležili: drobni 90—95 Din, debeli 97.50—100 Din.

**Kmetije! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zveza!**

Kmetijski nasveti

Zakaj nima dvoječa svinja že po enem mesecu več mleka za mladiče? Temu je krivo najbrže nepravilno krmljenje. Krmila morajo vsebovati predvsem zadostne količine beljakovin, katere so za tvorbo mleka neobhodno potrebne. V raznih krmilih za prašiče, med katera spada zlasti krompir, pesa itd., je vse premalo beljakovin; več jih vsebuje žito, največ pa razna močna krmila. Čim več pujskov ima svinja, tem več beljakovin mora dobiti. To je zlasti potrebno v prvih tednih dojenja, ko je ves razvoj in prirastek pujskov na živi teži odvisen samo od materinega mleka. Zato mora dobiti doječa svinja vsak dan s pokladano krmo najmanj pol kilograma prebavljive beljakovine. To pa dosežemo, če krmimo svinji poleg drugih krmil, ki jih je dobivala že v dobi brejosti, vsaj še 3 do 5 kg močnih krmil. Če so svinje še zelo mlade, jim moramo dati še nekoliko več močnih krmil. Doječim svinjam pokladamo v začetku manj, zato pa od dne do dne več močnih krmil; ko pujske ostavimo, prav tako polagamo znižujemo in odvzamemo precejšen del močnih krmil. Ako imate na razpolago krmsko peso in ječmen, potem ji nudite dnevno 8 do 10 kg surove krmске pese in pa 2 do 3 kg ječmenovega zdroba; neobhodno potrebno je dodati tej krmi dnevno še 1 kg pšeničnih otrobov in pa nekaj listrov posnetega mleka. Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti na klajno apno, katero damo med močno krmila. — Ako svinje nezadostno hranimo, v dobi dojenja močno shušajajo; da to preprečimo, jim moramo nuditi predvsem tako hrano, ki vsebuje zadostne količine beljakovin.

Kaj je vzrok krvave seči pri kravi? Vzrok krvomočnosti je več. Če gre od živali scalnica, ki je pomešana s strnjeno krvjo, potem je to v zvezi z obolelimi ledvicami in se pojavlja pri živalih, ki uživajo kake ostre, oziroma strupene rastline ali pa igličevje. Ako pa pušča žival scalnico, v kateri je kri enakomerno razdeljena, tedaj prihaja to najbrže od zastrupljenja, ki ga povzroča znani klop. Ta živi po gozdnih in travnih listih, zlasti na mokrih krajih in vlažnih senožehtih ter logih. Na paši zleze ta mrčes po dlaki živali do kože, katere se trdo priklopi ter izsesava iz nje hranilne snovi. Pri tem pa okuži z nekim strupenim sokom kri, ki se začne razkrajati, kar onemogoči pravilno delovanje ledvic, katere prepuščajo kri v scalni mehur, kjer se ista zmeša s scalnico.

V zimskem času pa so vzrok krvomočnosti navadno strupena zelišča, zlasti prisadnik, ki se nahaja v senu, katero pridelamo na zaplavljenih travnikih. Iz tega je razvidno, kako velik pomen imajo dobro urejeni travniki za našo živinorejo. Zato jih

moramo vedno skrbno čistiti in kar je glavno, zadostno gnojiti. Na slabih in zanemarnjenih travnikih prevladujejo navadno razni pleveli in mah; seno, ki ga dobimo iz takih travnikov, je zelo slabo in za zdravje živine dostikrat nevarno. Travnikom moramo vedno nuditi zadosti hranilnih snovi za rastline v obliki raznih gnojil; tako bodo razni pleveli sami od sebe počasi izginiti in prevladale bodo dobre trave. — Da bo živina stalno zdrava, ji moramo pokladati vedno prvovrstino, zdravo in nepokvarjeno seno. Kot domače zdravilo za one živali, ki so obolele zaradi, krvomočnosti, uporabljamo tudi kisko mleko, katerega pokladamo živini do 3 litre dnevno.

DOMAČA LEKARNA

ga Usta so vrata, skozi katera uhaja bolezen. Zato je pogovor, da je treba izpirati usta sedemkrat na dan. Usta si izpirajo snažni ljudje po jedi, ker se nabere polno drobnjave okoli zob in se drži jezika. Bilo bi pa pravilno, da bi se izpral vsakdo usta pred jedjo, posebno jutraj, ko je toliko navlake v ustih. Ze Voltaire je dognal, da se drži na zobeh veliko zametkov bolezni. Ko si je oplaknil usta s črno kavo, so bila razkužena. Nekaj je, na kar ne misli vsakdo: bolnikom je nujno potrebno, da si izpirajo usta, če si ne morejo sami, jim mora usta izmiti kdor jim streže. Kako olajšanje je to za bolnika! V boleznih ima marsikdo polna usta nekega grenkega sluzi, posebno pri jetrnih boleznih, ko pride tudi duh kakor po žveplu. Pomaga izpiranje ust s črno kavo, s pelinovim čajem ali z razredčeno arniko; tudi žvečenje brinjevih jagod ali črnega kruha. Usta moramo držati zaprta. Posebno kadar je hud mraz! Kdor ne diha skozi nos, ne more biti zdrav. Slaba sapa iz ust kaže, da ni želodec ali zobovje v redu. Včasih pomaga vživanje in izpiranje z tinkturo vinske rutice. Kani 20 kapelj v kupico mlačne vode in jemlji večkrat po žlici. Če je duh iz želodca, pij pelinov čaj in glej, da te pregleda zdravnik — hud duh huda bolezen.

PRAVNI NASVETI

Zamotana zadeva, J.S.D. Če je bila sestra vašega že pok. očeta pred 24 leti po svojem očetu, t. j. vašem starem očetu, odpravljena z doto 100 gl., potem ni mogla sedaj ničesar zahtevati niti od vaše matere niti od koga drugega. Če ste se pa dali preplašiti in ste se pred notarjem zavezali, da ji boste sedaj določeni znesek plačali, morate pač to pred notarjem dano zavezo izpolniti, sicer vas lahko toži in bi morali trpeti še pravdne stroške. Za bodoče pa bodite bolj previdni; če vam ni kaj jasno, ni treba, da takoj pristanete na to, kar se od vas zahteva,

pa si zgovorite n. pr. 8-dnevni rok za premislek ter v tem času pri sodišču na uradni dan lahko zveste, ali ste pravno zavezani za kako dajatev ali ne.

Pristojbine od izročilne pogodbe. P. B. K. Pri izročilnih pogodbah, ki so deloma odplatne deloma neodplatne je glede odmere pristojbin odločen učinek odmere in se po tem vidiku obravnava pogodba kot popolnoma odplatna ali pa popolnoma neodplatna. Če se vzame pogodba kot popolnoma odplatna, se odmeri kakor po tar. post. 12 taksnega zakona od celotne izročnine z vsemi postranskimi dajatvami, če se pa smatra za odmero pristojbin radi večjega učinka pogodba kot neodplatna, se odmeri prejemniku darilna pristojbina. Darilna pristojbina znaša pri naklonitvah v premi vrsti sorodstva, med zakonskimi drugimi in ženinom in nevesto 1,5%, pri naklonitvah sorodnikom v stranski vrsti, do četrtega kolena sorodstva pa 8% od vrednosti. Po tar. post. 12 pa znaša taksa za nakup in prodajo premičnin 1%, za nakup in prodajo nepremičnin pa 4%. Svetujemo vam, da napravite osnutek take izročilne pogodbe in nato vprašate pri davkarji, koliko bodo znesle vse pristojbine, državne in samoupravne.

Dedna pogodba. P. B. K. Oče in mati imata dedinsko pogodbo, po kateri sta drug za drugim dedič. Vprašate, kako bi bilo, če bi oče umrl brez oporoke: ali bi se posestvo prepisalo na mater in bi se morala plačati pristojbina za prepis, ali pa bi se lahko posestvo prepisalo na vas kot sina. — Dokler obstoji dedna pogodba, bo dedinja le mati. Ona se lahko pri zapuščinski razpravi odpove dediščini in bi v tem primeru zapuščina pripadla vam kot sinu. Lahko pa oče in mati sporazumno dedno pogodbo razdereta in vam oče z novo oporoko zapusti celo posestvo. V tem primeru bodo pristojbine najmanjše.

Spravljanje drv skozi tuj gozd. A. K. R. Imate gozdno parcelo v dolini. Dva soseda pa imata svoje parcele nad vašo in spravljata po vaši parceli svoja drva v dolino in vam delata veliko škode. Tudi skladata drva na vaši parceli, češ, da imata tako pravico. Vprašate, če lahko zahtevate odškodnino. — Če ni drugih potov na razpolago, potem imata soseda res pravico, spravliti drva preko vašega gozda, vendar sta soseda dolžna, da vam plačata primerno odškodnino. Če se glede odškodnine ne morete sami pogoditi, potem morate pri okrajnem načelstvu zaprositi, da ono določi pot in odškodnino za pot. Prostor, ki je potreben za začasnno spravljanje drv v tujem gozdu, ima isto svojstvo kot prisilna pot in se mora ravno tako odškodovati. Če kdo izmed prizadetih ni zadovoljen radi odškodnine, ki jo je določilo okrajno načelstvo, ima pravico svoj zahtevk uveljaviti pred rednim sodiščem.

Naročajte »Domoljuba«!